

GLEDALIŠKI LIST

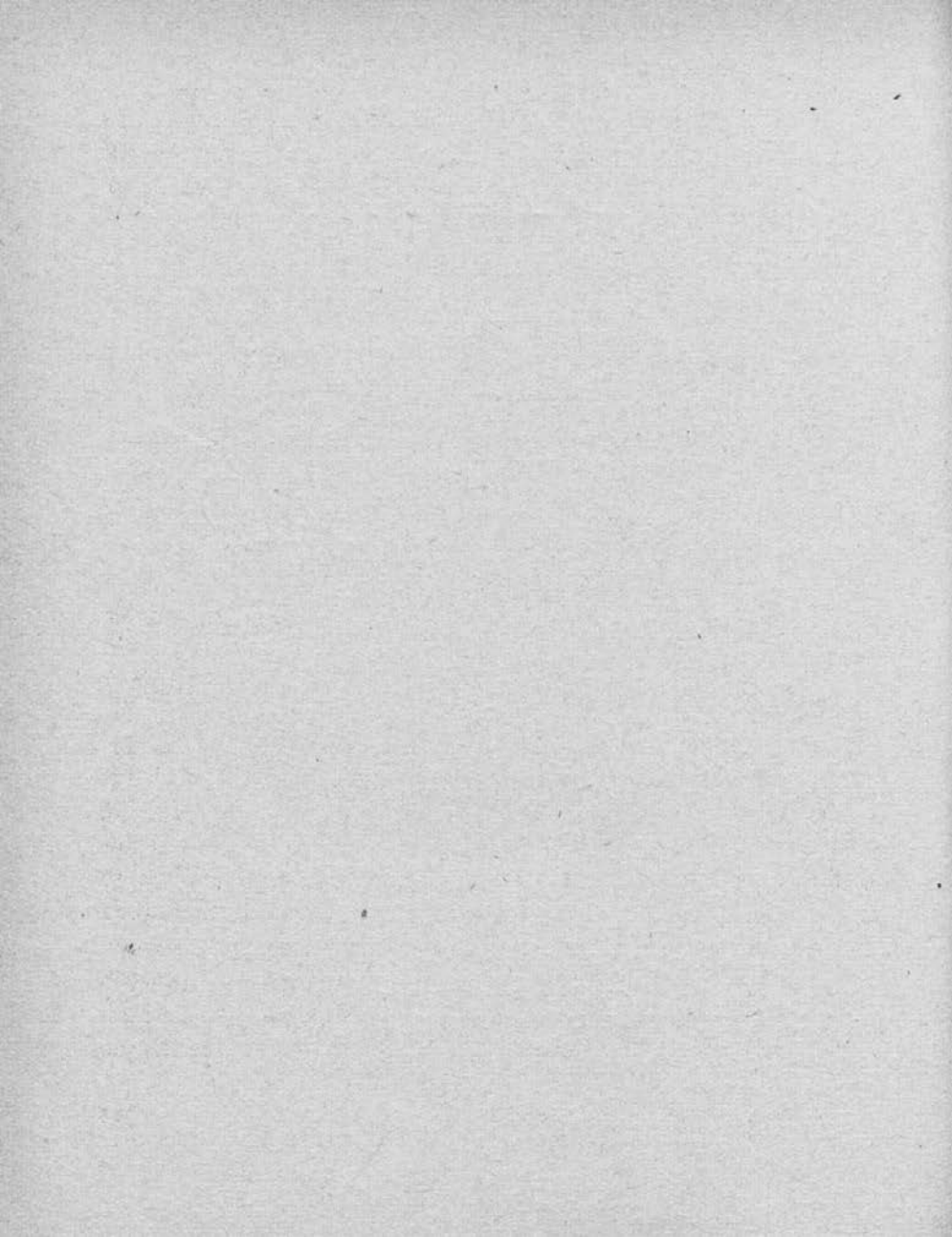
Narodnega gledališča v Ljubljani

1940-41

DRAMA

10 LI-KSING-TAO-KLABUND:
KROG S KREDO

Din 2:50

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
1940/41 DRAMA Štev. 10

LI-KSING-TAO-KLABUND: **KROG S KREDO**

PREMIERA 29. NOVEMBRA 1940

»Krog s kredo« je druga azijska igra, ki je prišla na naš oder po posredovanju nemškega pesnika Klabunda, toda prejeli smo jo od njega pristnejšo kot japonski »Praznik cvetočih češenj«, ki je v njegovi obdelavi močno spremenjen in prirejen za evropsko miselnost in čustvenost. Pravljíčno igro kitajskega dramatika Li-ksing-taa je Klabund samo okrajšal, ne da bi jo v čemer koli bistveno spreminjal. Ohranil je poleg vse njene motivike tudi dikcijo, mehko in silno pesniško besedo, ki nosi v sebi rahločutno in globoko miselnost in modrost kitajskega naroda. Zlasti po tej se to delo silno razlikuje od japonske, kolikor se miselnost tega naroda zrcali v »Vaški šoli«, v tem mogočnem izrazu visoke in velike heroične etike, ki ji je prva zapoved žrtev. Njen duh je veličasten.

»Krog s kredo« je delo ljubeznivega, manj strogega duha. Tudi v njem se srečata v boju dobro in zlo. In dobri ali bolje rečeno

žlahtni princip življenja, njegova moč, ki zmaga brez nasilnosti, z vdanostjo in milino je njegov poglavitni motiv. Toda tukaj dobro ni okrutna dolžnost, temveč naravna toplota, ki nevede in nehote topi led življenja okrog sebe. Nositeljica tega žlahtnega principa je v »Krogu s kredo« ženska. In velika pisateljska modrost Li-ksing-taa se kaže v tem, da njegova Haitang ni posebna ljena popolnost brez vsake človeške slabosti, temveč živ človek, ženska, obdarjena z vso milino, pa tudi z vso čustveno prostodušnostjo njega spola, ki v stvareh ljubezni, posebno v pravi ljubezni ne pozna ne pomislekov ne moralnih norm.

Njeno protigro in načelo zlega predstavlja zopet ženska. Ta je risana z ostrejšimi in tršimi potezami, vendar je tudi ta ženska očrtana z mero in čutom, ki ju v pravljicah redko srečujemo. Tadeva dajeta tej pravljici igri poseben čar, ki ne izhaja samo iz ljubeznive moralne zamisli, marveč še posebno iz avtorjevega umetniškega okusa in iz njegove rahločutnosti. O teh vrlinah priča posebno lepo prisega pred sodnijo: »Prisegam, da je Maa umorila tista ženska, ki ni otroku mati.« V teh besedah je čutiti vzgibe vesti, kretnjo zatajene vere v dobro in resnico, priznavanje teh dveh življenjskih načel, ki ju človeška zloba more teptati samo proti naravi in glasu srca. In v tej kretnji zle ženske je ravno toliko potrdila dobremu, kakor v čudežni usodi Haitange in v očarljivosti njenega lika.

Na prvi pogled nepoznavalca preseneča socialni motiv, ki je s Haitanginim bratom vpleten v to pravljico dramo. Naša kritika je nekoč celo očitala Klabundu, da je »Krog s kredo« boljše viziral. Toda kdor pozna vsaj nekoliko del kitajske književnosti, in niti ne, kdor pozna le to ali ono antologijo kitajske lirike, kakršna je na primer Gradnikova, bo vedel kako močna sta v nji socialni

protest in socialna zavest. Če se torej v melodiji te pravljice oglašijo tudi oster in slikovit socialni krik, je to samo v skladu s starimi in dobrimi izročili kitajske literature.

Ta socialni glasnik zmaga naposled v optimistični pravljici takrat, ko zmaga tudi dobro, in pride do svojih pravic in do plačila. Toda tudi pri obravnavanju tega lika je kitajski mojster pokazal svojo tenkočutnost in okus. Pokazal ga je kot samostojen življenjski element, ki se razlikuje od dobrega principa in ki hodi svoja pota, trša in strastnejša. Dolžnost dobrega je, dajati mu mero in mu blažiti maščevalno voljo. V družbi z dobrim zmaga socialne upornosti ni nevarna. In samo v tej družbi ga lahko prizna tudi najvišja moč, ki vse te pojave vlada in ki je v svojem bistvu modrost in človečnost. Tako plemenit je notranji red med gibalnimi silami te drame.

Potek življenja in dogodkov v tej igri je pravljичno preprosto, a vendarle strnjen, logičen in napet. Deus ex machina, ki princse razplet, je nepriseljen in ne samo sprejemljiv, temveč po notranji logiki vse miselnosti, ki ustvarja to delo, nujen. Dikcija je značilna, kitajsko slikovita in plemenita.

Vsi ti elementi tvorijo delo, ki je v svoji celoti ne le zanimivo in očarljivo, marveč resnično plemenito in bodrilno. Pojmovanje in predstavljanje dobrega, ki ga vsebuje, je finejše in globlje od tistega, ki ga navadno srečujemo v delih podobne vrste. In s tem nas pisatelj lažje pridobi za svojo vero v dobro in njegovo zmago. Očarani in voljni sprejememo njegov svet, svet, ki si ga želimo in o katerem sanjamo.

Josip Vidmar

Li-Ksing-tao: „Krog s kredo“

Razgovor z igralko glavne ženske vloge, Milo Šaričevu.

»Po uspehu, ki ste ga dosegli s to vlogo na našem odru in po toplini, s katero ste se zavzeli tudi pri letošnjih skušnjah zanjo, sklepam, da je ena izmed tistih, ki jih imate prav posebno radi. S čim se vam je vloga tako priljubila?«

»Z igralskega stališča najbrž s tem, da se z lahkoto uživljam vanjo. Prilega se mi. Zakaj? Morda zato, ker lahko sledim njene-
mu razvoju, ne da bi se mi kdaj oglasil kak umski ali čustveni ugovor. Mislim, da je vsak igralec najbolj srečen takrat, kadar se tako spoji z vlogo, da se v nemotenem toku izlije iz njega. Res je, da je v takem primeru umetniška vrednost igralskega oblikovanja tem večja, čim bolj je značaj vloge igralčevemu lastnemu bistvu tuj ali nasproten. V tem pogledu, torej spada vloga Haitange v »Krogu s kredo« med najpreprostejše naloge, kajti njeni motivi: ljubezen, materinstvo, pravičnost v borbi s krivico, kakor so podani v tej pravljici zgodbi, niso nikomur tuji in vsak se lahko uživi vanje. Kdo na primer, ne čuti danes potrebe, reči svojemu otroku: »S pravičnostjo sveta preganjaj bedo!« A v tej preprostosti in obči človeški veljavnosti, je tudi lepota vloge in celotne zgodbe.«

»Po igrah eksotičnega značaja, v katerih ste igrali z velikim uspehom ženske like (Claude Farrere: »Bitka« in Klabund: »Praznik cvetočih čšenj« in »Krog s kredo«) sklepam, da Vas mora vezati poseben odnos do kitajske in japonske kulture?«

»Po pravici rečeno nimam nobenega posebnega odnosa do teh kultur, vsaj ne zavestnega. Pač pa me mika eksotičnost kitajskih

in japonskih legend ali motivov. Posebno, če so podani v tako poetični in etično visoki obliki, kakor igre, ki ste jih navedli, mi ne preostaja drugega kot ljubiti jih.«

»Kakšne vrste vlog posebno radi poosebljate?«

»Res ne vem, kaj naj rečem. Ne bi se rada »specializirala«. Pri igralskem poklicu se mi zdi to tako čudovito lepo, da človek v vlogah lahko živi tisoč različnih življenj in usod, da se lahko »preobraža«.«

»Kaj bi si želeli igrati v bližnji bodočnosti v repertoarju, ki je pripravljen za tekočo sezono?«

»Ne vem. Prvič se ne spominjam več, kaj obeta, drugič pa, kar bo, bo.«

Maša Sl-eva.

Razgovor z režiserjem „Kroga s kredo“, C. Debevcem

»Kakšno je vaše mnenje o vrednosti te igre?«

»Pred dvanajstimi leti, ob nastopu v režisersko službo, sem imel visoko mnenje o tem delu, kakor ga imamo sploh o visokih vrhovih tako zvane stare literature, pa naj bo grška tragedija ali pa dramatična, odnosno poetična azijska literatura, ki je tej enakovredna, čeprav ne moremo trditi, da bi imela tako močan vpliv kot grška. To seveda vrednosti teh del ne zmanjša. Vse te stvari, in med prvimi »Krog s kredo«, imajo na nekakšen čudežen način, brez razumskih in evropsko-znanstveno raziskanih in dognanih tehničnih, dramaturških in drugih pripomočkov, začuda preprosto, a vzorno dramsko tehniko. Ta se očituje tako v pogledu snovi, na-

petosti dejanja, ostre označbe nastopajočih oseb, kakor v poetičnosti jezika in sijajne zgradbe, tako da ne zaostaja z našimi. Osnovna gibalna te drame morajo biti vsakemu razumniku ali preprostemu človeku blizu, ker se dotikajo najosnovnejših strani človeškega mišljenja in čustvovanja: ljubezni, materinstva in pravice.«

»Kakšen vtis je napravila igra pri premieri l. 1928. in pri ostalih ponovitvah na občinstvo?«

»Učinek je bil večji, kakor smo pričakovali, kar lahko beležimo kot dobro znamenje za kulturno stopnjo, za razviti okus in pa za fino dojemljivost našega občinstva. Brez dvoma je precejšnja mero uspeha pripisati eksotičnemu okolju, pri čemer takoj pri tej priliki resnici na ljubo obžalujem, da mi z danimi sredstvi po 12 letih ni mogoče vzdržati kitajskega sloga v tisti doslednosti, ki bi ga tako delo z vso pravico smelo zahtevati in ki bi ga zasluzilo.«

»Kakšno je vaše razmerje do igre, ki jo režirate tekom 12. let že četrtrič?«

»Z literarnega vidika mi je Klabundov »Krog s kreda« v evropski obliki toliko bližji — in morda tudi občinstvu — ker je bližji originalu in je zaradi tega slogovno doslednejši in enotnejši, česar n. pr. pri »Prazniku cvetočih češenj«, (delo japonskega avtorja) ne moremo trditi. Klabund je »Prazniku« v svoji priredbi vendarle dodal veliko evropsko občutenih, skoraj bi rekel sentimentalnih primesi, ki opazno spreminjajo prvotni, patetično trdi, nezidprosn obraz originala.«

»Ali ste kaj spremenili, oziroma dodali svoji prvotni režijski konceptiji in kaj?«

»V osnovnem zasnutku pri nobeni ponovitvi in tudi pri letošnji nisem ničesar bistvenega namenoma spreminjal. To pa iz

dveh vzrokov. Prvič, ker se mi zdi, da sem ravno v zamisli delo — po svojih osnutkih — seveda režijsko precej temeljito izdelal, drugič pa, ker naše delovne razmere ne dopuščajo tako podrobne študija, da bi lahko spreminjal izdelano in poglobljal igralske finese in detajle, kar bi bilo pri delu te vrste edino zanimivo, smiselno in umetniško pomembno. Uprizoritev je zato razen različnih okrajšav ostala enaka, razen kolikor se pojavljajo bolj ali manj nehoti razni odtenki, ki so plod bolj dozorele stopnje vseh svoječasno zaposlenih in tudi zdaj sodelujočih igralcev. S te strani je opaziti za ostrejšo oko marsikaj zanimivega in dragocenega, o čemer javno govoriti v tem okviru ni moja naloga.«

»Kakšni so vaši spomini na to režijo?«

»Krog s kredo mi je eno izmed tistih režijskih del v ljubljanski Drami, ki me spominjajo na Goethejeve besede: »Ihr naht euch wieder schwankende Gestalten...« ali pa »Ich hör' euch wieder altvertraute Klänge...« Vsekakor je to nekako v zvezi s prvimi, navznotraj plahimi, na zunaj pa jako pogumnimi koraki začetnega dela, kjer sem takorekoč šele začel lezti iz svojih režiserskih pleníc. Tembolj mi je spomin na ta začetek zato pri srcu, ker sem nalletel takrat, čeprav kot tujec, — na veliko, skoraj prijateljsko razumevanje, dobro voljo in sodelovanje vsega udeleženga ansambla. Porabiti moram priliko, da se na tem mestu spomnim sodelavca pri tej premieri, inspicijenta Smerkolja (ki je igral tudi kuliya), ki je danes že rajnki. Če bom koga pogrešal pri tej predstavi, bom njegga. Smerkolj je bil namreč eden od tistih redkih in čudnih gledaliških sodelavcev, ki je znal poleg svojega daru, svoje sposobnosti in tihe, nevsiljive marljivosti in vsepričujočnosti, doprinesati vsaki predstavi tisto, kar smatram vsaj jaz za eno najvažnejših stvari v gledališču: to je prispevek k ustvarjanju lepe in prave gledališke atmosfere. Na onem svetu ga lepo pozdravljam.«

»Kako ste zadovoljni z novo zasedbo nekaterih vlog?«

»Vlogo Čang-Linga igra zdaj Sever in upam, da jo bo dobro in, če Bog da, tudi bolje opravil kot prejšnji igralec. Dvojico kulijev igrata zdaj preizkušeni Plut in pa mladi Brezigar, ki je vlogo šele v zadnjem dnevu prevzel. Vlogo pesnika igra mesto Jermana Kaukler, vse drugo pa je, hvala Bogu, po starem in si v tem oziru ne želim nobene spremembe. Glede prenavljanja in izboljšavanja predstave, bi lahko seveda še marsikaj povedal. Pa kaj: saj je vedno ista pesem: nimamo denarja, zato ne časa, ne prostora... Saj veste, te razmere...«

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič. Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Josip Vidmar. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Coaching for Success

Krog skredo

SPISAL: LI-KSING-TAO-KI
(Igranejnih.)

PREVEDEL: O. ŽUPANČIČ.

REŽISER: C. DEBEVEC.

Cang-Haitang	Saričeva
Čangovka, njena mati	Juvanova
Čang-Ling, njen brat	Sever
Tong	Cesar
Princ Pao	Jan
Mandarin Ma	Skrbinšek
Yü-Pei	Mira Danilova
Čao	Gregorin
Ču-Ču	Lipah
Babica	Rakarjeva
Dva kulija	Plut — Brezigar
Policist	Raztresen
Pesnik	Kaukler
Ceremonijar	Raztresen

GLASNATKA

Blagajna se odpre ob pol 20.

Za 20.

Konec ob 22^{1/4}.

Parter:	Sedeži I. vrste	Din 25.—
	" II.-III. vrste	" 24.—
	" IV.-VI. "	" 22.—
	" VII.-IX. "	" 20.—
	" X.-XI. "	" 18.—
	" XII.-XIII. "	" 16.—

Lože v parterju	Din 90.—
" v I. redu	" 90.—
" balkonske	" 60.—
Dodatni ložni	" 20.—
nski	" 20.—
	" 15.—

Balkon: Sedeži I. vrste	Din 18.—
" II. "	" 14.—
Galerija: Sedeži I. vrste	" 12.—
" II. "	" 10.—
" III. "	" 8.—
Galerijsko stojišče	" 2.—
Dijaško "	" 4.—

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni od pol 11. do pol 1. in od 3. do 5. ure. Telef. 4611.
Predpisana taksa za posrednika je vračunana v cenah.

